

ACC. NR

No. 7610: 1-17.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Skytts Adress:
 Socken: Trälleborg Berättat av: Svarvare Mårten Möller
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1872 i Trälleborg

Adress: Nygatan 70, Trälleborg. Födelsedag: 11/2

Albäckafrun.	s. 1.
Ehrenbusch.	s. 1.
Skatgillen.	s. 1.
Knös.	s. 1.
Stöpa bly.	s. 2.
Nyåret.	s. 3.
Trettøndagen.	s. 4.
Tjugondagen.	s. 4.
Vårfrudagen.	s. 5.
Fastlagen.	s. 6.
Påskan.	s. 7.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s. 8.
Kristihimmelsfärdsdag - källor.	s. 9.
Pingst.	s. 10.
Trefaldighet.	s. 11.
Midsommar.	s. 12.
Ljusinbrinningsfesten.	s. 13.

Skriv endast på denna sida!

M. 7610: -

Mårten.
Lucia.
Julen.

s. 14.
s. 15.
s. 16-17.

ACC. N.R. M 7610 : 1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Mårten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Albäckafrun

talade de om, men jag kommer inte ihåg vad man sade.

Ehrenbusch

hade ett gods i Rydsgård, och varje jul skulle han köra dit. Han hade en stor svart hund, som sprang vid sidan om. Mina föräldrade hade dock aldrig sett något sådant.

Skatgillen.

Okänt. I mitt hem hade vi höga pilträd. Där var en gång en dräng som "hyvade ut" äggen ur ett skatbo och lade dit dvärghöns- ägg i stället. Skatan kläckte ut äggen.

Knös.

Knös var en som gick omkring, en "landsvägsriddare". Han brukade gå och tigga mat på bondgårdarna. Att han hade någon särskild hatt med band i minns jag inte. Mitt hem låg vid Valldammen. Där träffades sådana som Knös och hans gelikar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7610:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter "elin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stöpa bly.

-När folk råkat ut för onda andar, stöptes bly. När de kommit i vägen för onda makter, blevo de sjuka. Djälv har jag aldrig bevittnat någon blystöpning, men jag har hört det omtalas.

ACC. N:R

M. 7610:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Nyåret.

- Vakade ni in det nya året?
- Jo, men inte i mitt hem. "Nyåret kommer lika bra", sa' far.
- Ringdes det nya året in?
- Ja. Och man sköt in det också.
- Hade man nyårsbaler förr i tiden?
- Jo, jag nästan tror att man ställde till med sådant där.
- Gick aldrig någon årsgång/ordet förklarar/?
- Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7610:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Skytts Adress:

Socken: Trälleborg Berättat av: Mårten Möller

Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trettondagen.

-Förekom stjärngossar?

-Jo, det har jag sett. 6-7 strycken pojkar voro klädda i långa vita kappor. Så hade de en 5 eller 6-uddig stjärna med ljus i och så gick de på gatan utanför och sjöng. Jag var tre år då, men jag kommer så väl ihåg dem.

✓ Tjugondagen.

-Hade man Knutspel eller Tjugondebal?

-Det minns jag inte. Men de som hade gran - vi hade ju ingen - plundrade den då. Att följn drog omkring och sopade ut julen har jag aldrig hört.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7610:5.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Vårfrudagen

firades inte alls på något sätt. Inga uttryckssätt har jag heller hört.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7610:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Mårten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Fastlagen.

-På måndagen åt vi bullar, men inga pannkakor på tisdagen.
Och så vet jag att de brukade slå katten ur tunnan, men det
har jag aldrig själv sett.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M.7610:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Påskan.

-Dymmeln känner jag mycket väl till. Det var den tysta veckan före påsk, blå måndag, vita tisdag, askonsdag, skärtorsdag, långfredag, skitta lördag och granna söndag. I mitt hem skulle vi alltid ha särskild skärtorsdagsskål, men vi ansåg inte att mjölkmat var farlig att äta långfredagen. Påskäggen färgade vi i lökskal, och så rullade vi fyra syskon ägg inomhus. Vi hade ett mangelfjel/=bräde/ och en stor kopparpeng. Påskharen har jag aldrig hört omtalas. I mitt hem klädde vi aldrig ut oss under påskan, men när man gick i skolan, fick man ju vara med om att hänga långa remsor av papper på ryggen på folk, när det var skärtorsdag. Påskeldar tände vi aldrig upp här. Långfredag, Påskdagen och Juldagen hade sin särskilda betydelse, det förstod vi redan som små barn. Vi skulle hålla oss i stillhet. Senare när jag var ute och reste och besökte Petersburg fick jag en klar syn på saken. Under fastan åt befolkningen så mycket mat, att de inte kunde resa sig eller ens gå ut. Därför blevo de liggande inomhus. När man ätit mycket vill man ju gärna ligga. På långfredagen var man alltid svartklädd här i Trälleborg.

-Flaggades på halv stång?

-Här var så litet med flaggor förr.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 7610:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Mårten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Valborgsmässoafton och 1:a maj.

- Var första maj den 1:a vårdagen?
- Ofta var det mycket kallt 1:a maj men den betraktades nog likväl som sommarens ankomst.
- Majeldar tände vi aldrig upp, men de bar maj i by förr i tiden. Självt har jag inte varit med, men sett det har jag. De sjöng "Maj är välkommen....Sommaren är ljuvlig...." etc. Blev de inte trakterade sjöng de
"Ligg och ligg din late stut
tills loppor och löss äsa dig ut".
- På alla restauranger dracks mærg i benen, t.e. på "Norden", som sedermera blev Victoriabiografen, på "Fördärvet"/nu Texacos bensinstation vid Hamngatan/, på "Syd" vid Hamngatan och på "Tre Lejon". Dessutom fanns en lönnkrog vid kyrkan, som innehades av Per Nilsson eller "Per Bonde" som han kallades.
- Drack aldrig någon björksav?
- Nej. Här fanns inga björkar. Det vet allt jag som svarvar.
- Uppfattades 1:a maj som festdag?
- Ja, men den var inte fridag förr.
- Förekom utflykter 1:a maj?
- Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 7610:9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Kristihimmelsfärdsdag/Källor.

-Firades denna dag på något sätt, t.ex. med källdrickning?
-Nej. Här var visserligen en källa långt uppe men det var ingen hälsokälla. Den låg uppe i norr och kallades Hese-kille. Vi ha Hesekillegatan uppkallad efter den. Där var precis som en brunn och vattnet rann rätt upp. Trycket förde upp vattnet. Den som ägde marken hade gjorde detta privat. Några offer förde kom inte i källan.
Kristihimmelsfärdsdagen var inte heller 1:a metardagen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7610:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Pingst.

-Tog ni in löv eller gröna kvistar till pingst?
-Nej, inte förrän till midsommar. Vi klädde inte heller
sängarna med grönt, inte heller gav barnen föräldrarna någon
blomsterkrans vid pingsten. Utflykter från staden företogs
inte i min barndom men i senare tid. Pingstdagen skulle man
resa till Bökeberg. Pingstbrudar förekom inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 7610: 11.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1879 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trefaldighet

firades inte här i Trälleborg, men i Sörmland kallade de
"trefaldighete" för "lilla julaften!"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7610:12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Mårten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

V Midsommar.

-De äldre t.ex. mina föräldrar sade inte midsommar utan S:t Hans. Då tog man blommor, S:t Hansörten, och den satte man oppe i takbjälken, en för varje familjemedlem. Vissnade så en blomma, betydde det, att den familjemedlem som satt blomman först skulle dö. Men blommorna växte lyckligtvis. De vissnade inte så ofta. Lövmärknad förekom inte i Trälleborg. Vid midsommar brukade vi trots det maja inomhus med grönt. Lövgubbar, midsommarbrudar, midsommareldar förekom inte alls. Majstång hade vi däremot.

-Var?

-På Centralskolans gård på 1880-talet. Lärare och lärarinnor klädde stängen.

-Hade de privata majstånger på gårdarna också?

-Det kunde nog hända. Vi fick inte vara ute så mycket. Vi hade en trädgård där hemma, och där fick vi vara. Där trivdes vi. Någon allmän majstång förekom inte på torget, men nu ha de i Stadsparken.

-Hade ni några berömda spelemän?

-Han som spelade för oss på skolgården bodde på Väster vid Tegelbruket. Han spelade violin.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7610:13.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Mårten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljusinbrinningsfesten

känner jag mycket väl till, eftersom jag själv varit med. Fiesten bestod i extra tilldelning av kaffe med bröd. Mästaren Ekwall, där jag lärde här i Trälleborg, upprätthöll den traditionen. Fiesten gick av stapeln den 1 oktober.

Jag minns också, att jag senare kom att arbeta i Stockholm hos en skåning.

-Nu när det är förste oktober så bjuder väl Mäster på kaffe?, undrade jag.

-Ja, det skall jag, svarade Mäster.

Men det hade han aldrig gjort förut. De kände dock till festen även i Stockholm, men Mästaren nere från Skåne hade aldrig brytt sig om att bjuda förut. Gesällerna hade inte påmint honom om festen förr, och därför låtsade han som om det regnade. Mästaren var skåning liksom jag.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7610:14

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Märten

firades med gås och svartsoffa, men mästarna bjöd aldrig gäsällerna vid Märten. Att äldermännen arrangerade några fester känner jag inte till. När jag var i Stockholm firade jag Märten, och när jag sedan kom till Petersburg 14 dagar senare, då firade jag Märten där också, eftersom Märten inföll senare i Ryssland.

- Hade alla i Trälleborg gås?
- Nej. Det berodde på den ekonomiska ställningen.
- Hade ingen lutfisk och gröt?
- Nej, det tror jag inte. Det hade de nog bara till jul.
- Kallade man Märten för "lilla jul"?
- "ej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7610:15.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Marten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Lucia

firades inte alls, men nu ha de på lasarett och offentliga
inrättningar. I Göteborg barnn en Lucia upp för 30 år sedan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7610:17

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Märten Möller
Uppteckningsår: 1941 Född år 1870 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

sommaren kl. 4 och på vintern kl. 5 på morgonen. Julen sköts inte in men väl nyåret. Julklappar hade vi i mitt hem, men de kastades inte in, inte heller kom någon tomte med dem. De lades bara upp. Några verser på paketen hade vi inte. I ottan gick vi allmänt, och många tände ljus i fönstren den morgonen. I mitt hem hade vi aldrig familje- eller släktmiddag på juldagen. Baler o.d. förekom först efter julhelgen på hotellen.

-Förekom utklädningar under julen?

-Ja. Jag kommer ihåg, att jag ute på Öster en gång såg att ett par bröder, som voro sjömän, hade klätt ut sig till b o c k. De antastade människor på vägen och försökte skrämja dem. Staffansgång förekom inte.

-Trodde ni inte att några övernaturliga väsen voro i farten vid julen?

-Jo, de talade mycket om övernaturliga väsen, men mitt hem var så rätt fram, så där predikade de ingenting, men i kyrkan skulle vi gå.

Skriv endast på denna sida!